

SSELTE

kal-Parmen

Nr. 146758

Lichtner-Laczko-spåret.

Arbetsdossier nr. 5

Fack

stad:

Nr.

Namn:

Löpar

Lichtner-Laczko-spåret

Arbetsdossier nr. 5

=====

(Lichtner-Laczko-spåret)

Lichtner-Laczko, Zoltan

Lichter

Upprotet av i samband

med h-förändl.

Tal med Svär

kvant 7/2 o. kvant (Ayer)

Stockholm den 6 juli 1951.
Överlämnas till Kommissarien Daniels-
son, Stockholm, för kännedom.
Enligt uppdrag:

(Stig Engfeldt)
tjfr. Byråchef

Avskrift av handbrev från Envoyén Allard,
Budapest, till Utrikesrådet Dahlman, Utrikes-
departementet, dagtecknat den 28 juni 1951.
Personligt och strängt förtroligt.

Våra efterforskningar rörande vissa spår i Ungern i affären
Wallenberg hava hittills lett till följande resultat.

1) Min fru har ryktesvis hört att greve von Stumm avlidit
men har icke haft någon möjlighet att kontrollera denna uppgift.
Alla min frus ungerska bekanta, med undantag av en gammal dam, ha-
va såvitt kunnat utrönas blivit deporterade från Budapest. Bland
dessa befinner sig en av ifrågavarande dams söner, vilken enligt
uppgift varit god vän till von Stumm. Modern visste emellertid
icke, huruvida den sistnämnde fortfarande var i livet. Hon fram-
höll för övrigt, att det är otänkbart att göra några efterforsk-
ningar, så länge deportationerna pågå. Först efter en eller två
månader, sedan panikstämningen lagt sig, kan man göra något försök
att utröna, huruvida von Stumm är i livet och om så är fallet var
han vistas.

2) Fru Lichtner. Som av ovanstående framgår hava praktiskt
taget alla min frus bekanta deporterats. Men även om dessa funnits
kvar i Budapest skulle de, då de räknas till de s.k. reaktionära
elementen, aldrig hava vågat taga kontakt med en till kommunistisk
partiet ansluten person såsom fru Lichtner eller hennes man. Enda
möjligheten hade enligt min mening varit, att en vid beskickningar
anställd ungersktalande person, såsom Jonsson, om denne varit kvar
här, direkt hade sökt upp herr eller fru Lichtner. Dock anser jag
att även detta varit förenat med stora risker, då man torde kunna
utgå ifrån att de båda makarna omedelbart rapporterat till poliser
att beskickningen är sysselsatt med efterforskningar rörande Walle-
bergs öde.

Stockholm den 16 maj 1951.
Strängt förtroligt och personligt

ang. Sjöborgs-utredningen

P

2

Eu^I

Broder,

Tamm har i brev den 9 dennes till mig framhållit, att det torde ställa sig mycket svårt att närma sig herr Zoltan Lichtner-Laczko, som troligen är ansluten till kommunistiska partiet. Jag skulle emellertid ändå vilja be Dig att i varje fall taga under övervägande, om Du anser det möjligt att genom Din frus förmedling via någon ungersk eller annan mellanhand uppsöka fru Lichtner som ju är den person som för några år sedan lämnade upp-
giften, att hon från släktingar erfarit, att Wallenberg skulle befinna sig i "ett litet fängelse på landet". Vi skulle tillförlitligt förstå, om Du med hänsyn till de rådande förhållandena i Ungern skulle komma till slutsatsen att ett kontaktagande med fru Lichtner trots allt vore alltför riskfyllt, men jag har ändå icke velat underlåta att taga upp frågan ytterligare en gång på detta sätt.

u/ Sven Dahlman

Paran är väl att ett försök att få kontakt med fru Lichtner leder till ett upprullande bakåt av kontaktkedjan till Din fru eller beskickningen med därav följande olägenheter. (Dahlmans bläckanteckning)

Envoyén Allard,
Budapest.

Avskrift av strängt förtroligt handbrev från
Legationsrådet Tamm, Budapest, till Utrikes-
rådet Dahlman, Utrikesdepartementet, dagteck-
nat den 9 maj 1951.

Efterforskningarna av de ifrågavarande tre personerna Jan-
kovic, Litpe och Zoltan Lichtner alias Laczko ha hittills lämnat
följande resultat.

Jankovic har enligt trovärdiga upplysningar för någon tid
sedan dömts till långvarigt fängelsestraff, enligt uppgift på
grund av olagliga förbindelser med utlandet. Han lär på sin tid
ha mottagit brev från vissa utländska förbindelser, vari kompro-
mitterande frågor bl.a. angående valutaspörsmål förekommit.

Litpe har ej kunnat anträffas. Våra källor framhålla, att
namnet Litpe är okänt här i Ungern samt att det förefaller trolig
att en namnförväxling skett. Måhända torde Kollberg som på sin ti
synes varit i förbindelse med vederbörande kunna lämna några när-
mare upplysningar av natur att underlätta mannens identifiering.

Zoltan Lichtner-Laczko är, såvitt vi kunnat utröna, iden-
tisk med en Zoltan Laczko, som för närvarande är anställd som
driftsledare vid ett statligt nationaliserat företag. Det före-
faller troligt, att han är medlem av kommunistpartiet eller i var-
je fall nära ansluten.

Under sådana förhållanden ställer det sig självfallet
mycket svårt att approchera honom. Beskickningen som sådan respek-
tive någon av beskickningspersonalen torde endast kunna etablera
kontakt med honom genom utrikesministeriet. Att söka förbindelse
med Laczko genom en enskild ungrare är med hänsyn till rådande
förhållanden alltför riskfyllt för vederbörande för att kunna ta-
gas under allvarlig omprövning.

Tamm skall
förhållande
är - nödvär-
de minner
brev 1947-1948
honom har
G. H. L.

Avskrift.

Kopia till Allard med kbr.
från Dn. 30/3

Vad- och närh. o. d.
häft del.
S. 2.

Kommentarer

till spåret Livia Lichtner-Laczko.

Hur mycket värde, som kan ligga i detta spår, är svårt att avgöra, i varje fall innan herr och fru Claesson hörts och yttrat sig om, vilket intryck fru Lichtner-Laczko gjort på dem, och de närmare detaljerna vid sammanträffandet mellan makarna Claesson och fru Lichtner-Laczko klarlagts. Man har här enbart tidningartikeln att hålla sig till, och med kännedom om herrar journalisters förmåga att brodera ut en sak, kan man nog förvänta sig en del felaktigheter. Om man likväl utgår ifrån, att uppgiften i tidningen är någorlunda korrekt återgiven, föreligger dock en uppgift om att fru Lichtner-Laczko fått ett brev med uppgift om att Wallenberg skulle befinna sig i "ett litet fängelse på landet". Man torde kunna utgå ifrån, att det är Ungern, som avses, ty brevet säges vara från en av "hennes hemmavarande anhöriga".

Även om det vill synas, att det värda paret Lichtner-Laczko icke varit alltför noggranna i sina mellanhavande med olika hotellvärdar, så synes det dock ha konstaterats, att fru Livia Lichtner-Laczko erhållit svenskt skyddspass, och följaktligen bör hon stå i en viss tacksamhetsskuld till Wallenberg och svenskarna. I brev från Arfwedsson i Budapest den 26 oktober 1946 meddelar Arfwedsson "att vi kommit i förbindelse med Zoltan Lichtner, som är direktör för de statliga kolgruvorna i Ungern. Han kallar sig numera Laczko. Det visade sig, att Lichtner-Laczko inte hade några direkta upplysningar att lämna om Wallenberg. Han hade endast ryktesvis erfarenhet, att Wallenberg hemkommit via Moskva till Sverige och där befunne sig vid god hälsa".

I Hans Excellens Statsministerns svar av den 27 november 1946 på riksdagsman Håstads interpellation är å sidan 6 följande uppgift intagen:

"Aftonbladet innehöll den 29 juni i år en artikel om en svensk affärsman, som på ett hotell i Schweiz i november 1945, alltså mer än 7 månader tidigare, träffat en ungersk dam, som uppgivit att hon från hemlandet erfarenhet, att Wallenberg befunne sig i 'ett litet fängelse på landet'. Beskickningen i Budapest lyckades efter betydande ansträngningar spåra upp denna ungerska dam. Hon hade emellertid intet annat att förtälja om Wallenberg än att hon ryktesvis erfarenhet, att han lyckligen hemkommit till Sverige via Moskva."

Det är att beklaga, dels att makarna Claesson inte hörts, och dels att vår beskickning i Budapest tog så lättvindigt på saken och hörde blott mannen Lichtner-Laczko. Med hänsyn till att mannen vid tiden för samtalet nyligen erhållit en statlig befattning och troligen måste väga sina ord av hänsyn till regimen och de ryska förbindelserna, kan man väl knappast begära, att han skulle göra något positivt uttalande, då Wallenbergssaken redan hunnit bliva en ömtålig politisk fråga. För övrigt var det ju enligt tidningartikeln fru Lichtner-Laczko, som erhållit brevet från en hemmavarande anhörig, och därför borde ju vederbörande ha talat med fru Lichtner-Laczko för att av henne få reda på brevskrivaren eller i varje fall fått några detaljer angående det fängelse, där brevskrivaren uppgivit Wallenberg vara inspärrad.

Åtgärder:

Minister Allard bör göra ett försök att komma i förbindelse med fru Lichtner-Laczko och få så många uppgifter som möjligt om brevets innehåll och vidare uppgift om brevskrivaren. I lyckligaste fall äro kanske såväl fru Lichtner-Laczko som brevskrivaren nu i Palestina, ty otaliga judar ha ju lämnat satellitländerna och befinna sig i Palestina.

Genom undertecknads försorg komma makarna Claesson att höras.

Stockholm den 27 mars 1951.

u/ Otto Danielsson

Med hänsyn till att Lichtner-Laczko hördes den 26 okt. 1946 och det då befanns att han var anställd som direktör för de statliga kolgruvorna i Ungern, är det i högsta grad anmärkningsvärt, att ungerska utrikesdepartementet i sin note av den 11 december 1946 kan säga, att trots de mest minutiösa efterforskningar M. Zoltan Lichtner och madame Livia Lichtner inte kunnat anträffas. Var verkligen Livia Lichtner-Laczko vittnesmål så brännande?

Kopia till Allanad med
Avskrift av avskrift.
18.30/3
S.E.

Av kommissarie Sandström
i slutet av mars 1951 -
överlämnad sammanställ-
ning av handl. rör. spär
Lichtner - Leczko.

sa
Kale. nr. 5. d. 1.
Kaff del. 5.
om ing. dan: 1.
Kommentarer.
S.E.

Enligt en artikel i Aftonbladet den 29/6 1946 sammanträffa-
de makarna Folke och Margaretha Claeson (Claeson ordnade S:t
Eriksmässan 1950) den 3 eller 4 november 1945 med en ungersk ju-
dinna, som visade ett brev från en av sina hemmavarande anhöriga,
som berättade att man spårat den gemensamme vännen Wallenberg
någonstans "i ett litet fängelse på landet".

Det blev vid nämnda tillfälle aldrig utrett om brevskri-
ven avsåg den ungerska eller ryska landsbygden. Men får vår be-
skickning i Schweiz bara namn och adress på brevets mottagarinna
så bör ytterligare ljus kunna bringas över det väl mörklagda för-
svinnandet.

Vi var på bröllopsresa i Schweiz och träffade på Hotel
Splendide samman med den ungerska judinnan, som kom att tala om
Wallenberg just därför att hon var judinna och fått hjälp av ho-
nom att komma ut ur sitt land. Hon blev mycket nedslagen då jag
berättade att Wallenberg enligt svenska tidningsuppgifter var att
betrakta som död, ty den svenske legationsmannen hade betytt oer-
hört mycket för henne, hennes familj och många olyckliga lands-
män, berättar direktör Claeson.

Så mycket större var glädjen, då ungerskan ett par dagar se-
nare överlycklig rusade fram till det svenska paret i hotellvesti-
bulen för att visa ett brev hemifrån, i vilket klart och tydligt
framgick att hennes anhöriga fått belägg för att Wallenberg livs
levande fanns i ett litet landsortsfängelse.

Avskrift av avskrift.

Telegram från Stockholm
den 1/7 1946. Till Bern.

Broder,

På sätt närmare framgår av bifogade urklipp ur Aftonbladet för den 29 juni skulle en ungerska vid namn Lichtner, vilken i början av november 1945 bodde i Lugano, hava upplysningar att lämna om den sedan den 17 januari 1945 försvunne Budapest-svensken Raoul Wallenberg.

Under hänvisning härtill får jag bedja Dig söka snarast erhålla kontakt med Lichtner och telegrafiskt inberätta vad hon kan ha att meddela i angelägenheten. Om hon blott finnes i Schweiz bör det icke vara svårt för den välorganiserade schweiziska främlingspolisen att få reda på henne.

u/ Grafström

Avskrift av avskrift.

Telegram från Bern den 4/7 1946.

166 Grafströms första juli - Lichtners innehavare svenska skyddspass identiska Eder 109 28 mars 45 och visteleggram 20 tredje april 45. Berörda person - avreste 10 november 45 till Milano avsikt fortsätta Budapest möjligen Palestina - efterlämnade Schweiz och beskickningen sämsta anseende och allmänt intryck personlig otillförlitlighet.

Celsing

Avskrift av avskrift.

Stockholm den 8 juli 1946.

Till Fru Ulla Lignell, Sthlm.

Till Lektor V. Langlet, Valla.

Enligt tidningsuppgift skulle en ungersk familj vid namn Zoltan Lichtner vara i besittning av upplysningar rörande den försvunne Raoul Wallenberg. Lichtners avreste i november 1945 från Schweiz till Milano med avsikt att fortsätta till Budapest eller möjligen Palestina. Utrikesdepartementet är med anledning av ovannämnda uppgift angeläget att träda i kontakt med Lichtners. Då dessa tidigare - i ett inreseärende - refererat till Eder tillåter jag mig efterhöra, huruvida Ni har någon uppgift om familjen Lichtners nuvarande adress.

u/ Lundborg
Byråchef

Avskrift av avskrift.

P.M.

Fru Ida Olsson, tel. 61 94 54 har per telefon den 8 juli 1946 meddelat, att hon känner familjen Zoltan Lichtner och att hon om några dagar hoppas kunna lämna närmare uppgift om familjens nuvarande adress.

Stockholm den 8 juli 1946.

10.7.46

Herr Byråchef,

Till svar å ärade av 8 ds måste jag tyvärr meddela att familjen Lichtners nuvarande adress är mig fullständigt obekant. Bland de tusentals personer, som åren 1944-45 åtnjöt vårt bistånd i Ungern, har jag många hundratal i gott minne, eller finns de bland mina anteckningar. Dit hör emellertid ingen Zoltán Lichtner. Att han refererat till mig torde bero på något flyktigt sammanträffande i min dåvarande ställning som Sv.Röda Korsets delegat. Om han i nov. 1944 befann sig i Schweiz, torde han sannolikt ej förrän långt fram på våren kunnat anlända till Budapest, där Sv.R.K:s verksamhet inställdes med utgången av april månad, enligt order från K.U.D.

Då Raoul Wallenberg redan den 17 januari försvann från staden, förefaller det högst osannolikt att Lichtner skulle veta något om hans vidare öde. Alla tidningsuppgifter härom - utöver det obetydliga jag kunnat meddela i en uppsats i Dagens Nyheter sistlidna september samt i min bok Verk och Dagar i Budapest - förefalla synnerligen ovederhäftiga, men varje uppdykande ledtråd bör givetvis provas. Finnes Lichtner f.n. i Ungern, torde vår legation genom förfrågan hos vederbörande med lätthet kunna erfara hans vistelseort.

Vördsamligen

Valdemar Langlet

Avskrift av avskrift.

Telegram från Stockholm den
13/7 1946.
Till Rom.

247 Enligt uppgift skulle ungerska med svenskt skyddspass Livia Lichtner född 16 maj 1911 för närvarande Albergo Continentale Milano vid vistelse i Lugano i början av november 1945 från anhöriga erhållit underrättelser rörande i januari 1945 försvunne Budapestsvensken Raoul Wallenberg stop sök. kontakta Lichtner telegrafera hennes upplysningar

Cabinet

Privat: 626240
- adress: Storgatan 36.

ALBERT H. KINBERG

DIREKTÖR

Danielson
Kennedy, major.

KINBERGBOLAGEN - STELM
TELLEUSET, BLASIEHOLMEN

TELEFONER: 11 66 11 - 13
TELEGRAM: KINBERGCO

Avskrift av avskrift.

Telegram från Rom den 13/7 1946.

195 Edert 247 konsulatet Milano telegraferar Lichtner med
fru oanträffbara även eftersökt av questuran för oregelbundna
affärer

Croneborg

Avskrift av avskrift.

Stockholm den 24/7 1946

Kungl. Utrikesdepartementet, Politiska avd., 1 Byrån.

Åberopande Eder skrivelse av den 8 juli 1946 får jag härmed meddela att Zoltan Lichtners adress är: Hotel Continental, Milano. Han lämnade Budapest den 22 dec. 1944 och det är mig ej bekant huruvida han har några upplysningar om Raoul Wallenbergs försvinnande, men det kanske finns en möjlighet att han trots att han lämnade så tidigt som i dec. 1944 har någon kännedom om ~~xxxxxx~~ R. Wallenbergs öde.

... Tyvärr har jag ej förrän nu fått kännedom av Edert brev då jag varit bortrest.

Högaktningsfullt

Fru Ulla Lignell

Avskrift av avskrift.

Stockholm den 3 augusti 1946.

Till Doktor Kálmán Lauer, Valhallavägen 174, Stockholm.

I anslutning till utrikesrådet Grafströms brev den 22 juli 1946 ber jag få meddela, att beskickningen i Bukarest inberättat, att vederbörande ryska myndigheter därstädes förklarar, att det tyvärr vore omöjligt fastställa, om Wallenberg uppehållit sig i lägret i Focsani.

Den i Aftonbladet den 29 juni och 7 juli 1946 omnämnda ungerskan Lichtner, som eventuellt skulle kunna lämna upplysningar om Wallenbergs försvinnande, har eftersökts av beskickningarna i Bern och Rom samt av konsulatet i Milano utan resultat. Hon har tyvärr på de platser, där hon vistats, fått mindre goda vitsord och i Milano, dit hon sist spårats, är hon även eftersökt av questuran "för oregelbundna affärer".

Bagge

Avskrift av avskrift.

Telegram från Stockholm den 12/8
1946. Till Budapest.

Hodosi Kovacs Geza, Granzoberleutnant i Orosvar har i mars 1946 för IRK-delegat uppgivit att han i början av 1945 i rysk fångenskap i Winterstoll Tjeckoslovakien sammanträffat med Raoul Wallenberg. Ungerska med svenskt skyddspass Livia Lichtner född 16 maj 1911 gift med Zoltan Lichtner född 29 november 1900 senaste här kända uppehållsort Milano numera eventuellt återvända till Budapest skulle enligt uppgift ha vissa upplysningar om Wallenberg.

Sök kontakta ovanstående telegraferas deras upplysningar
Cabinet

Avskrift av avskrift.

Budapest den 26 oktober 1946.

Broder,

I anslutning till tidigare meddelanden angående Raoul Wallenberg ber jag få nämna, att vi kommit i förbindelse med Zoltan Lichtner, som är direktör för de statliga kolgruvorna i Ungern. Han kallar sig numera Laczko. Det visade sig, att Lichtner-Laczko inte hade några direkta upplysningar att lämna om Wallenberg. Han hade endast ryktesvis erfarit, att Wallenberg hemkommit via Moskva till Sverige och där befunne sig vid god hälsa.

Din tillgivne
Arfwedson

Avskrift av avskrift.

Budapest den 16 december 1946.

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Härmed får jag vördsamt i avskrift överlämna en från ungerska utrikesministeriet hft ingången note av den 11 decembe 1946 angående legationssekreteraren Raoul Wallenberg. I noten meddelas, att de ungerska myndigheternas efterforskningar efter Wallenberg trots det mest minutiösa spaningsarbete icke krönts med framgång.

I noten uppgives vidare, att ej heller Hódosi och Lic ner beträffande vilkas vistelseort beskickningen på sin tid vän sig till ungerska utrikesministeriet, kunnat uppspåras. Såsom framgår av tidigare meddelanden härifrån har emellertid beskickningen på annat sätt erfarit deras adresser och varit i förbindelse med såväl Hódosi som Lichtner.

Arfwedson

Avskrift av avskrift.

Magyar
KUELVUEGYMINISZTERIUM
31.384/3-1946.

N o t e V e r b a l e .

Se référant à la Note Verbale du 4 décembre a.c., le Ministère des des Affaires Etrangères a l'honneur d'informer la Légation de Suède que, malgré les recherches les plus minutieuses qui ont été faites concernant le destin de M. Raoul Wallenberg, ancien secrétaire près la Légation de Suède en cette ville, l'enquête des autorités compétentes n'a malheureusement pas été couronnée de succès.

Il en est de même en ce qui concerne le lieutenant des gardes frontières, Géza Hódosi Kovács, M. Zoltán Lichtner, ainsi que Mme Livia Lichtner, faisant l'objet de la Note Verbale que la Légation de Suède a adressée à ce Ministère en date du 21 août dernier.

Dans le cas où des informations se rapportant à ces personnes parviendraient ultérieurement à ce Ministère, ce dernier ne manquera pas de les communiquer à la Légation de Suède.

Budapest, le 11 décembre 1946.

(Stämpel)

A la Légation de Suède,
à B u d a p e s t .

Sjöboms uppteckning

Fru Lichtner.
(ungersk judinna)

Klipp (AB) 29.6.46

Tel. UD 1.7.46

Tel. Bern 4.7.46

P.M. UD 8.7.46

Brev " 8.7.46

Brev Langlet 10.7.46

Tel. UD 13.7.46

" Rom 13.7.46

Brev Lignell 26.7.46

" UD 3.8.46

Tel. UD 12.8.46

Brev Buda 26.10.46

Repp. " 16.12.46

Aftonbladet innehöll 29.6.46 en artikel om en svensk affärsman, som på ett hotell i Schweiz i november 45 träffat en ungersk dam, som uppgivit att hon från hemlandet erfarit att W-g befann sig i "ett litet fängelse på landet." Beskrivningen i Budapest lyckades efter betydande ansträngningar spåra upp damens make. Denne hade emellertid intet annat att förtälja om W-g än att han ryktesvis erfarit, att W-g lyckligen kommit till Sverige via Moskva.

Jfr. interpellationsvaret 27.11.46 i denna

del (2:a kammarens prot. no 33 sid. 15).

Stockholm den 20 mars 1951.